

DEMOCRAȚIA ȘI RESPONSABILITATEA UMANĂ; DREPTURILE OMULUI ÎN SOCIETATEA NOASTRĂ SOCIALISTĂ,

Dezbatere, iunie, 1982

Sub egida Academiei de Științe Sociale și Politice, Academiei „Ștefan Gheorghiu” și revistei „Era Socialistă”, în ziua de 22 iunie a.c. a avut loc dezbaterea științifică cu tema: *Democrația și responsabilitatea umană; drepturile omului în societatea noastră socialistă*. La dezbateri au participat cadre didactice, cercetători în domeniul științelor sociale, precum și lucrători din aparatul central de partid și de stat, din cadrul Academiei „Ștefan Gheorghiu”, Centrului universitar București, institutelor de cercetare de profil din municipiul București.

Participanții au relevat originalitatea și valențele prospective ale conceptului românesc de drepturi ale omului ce pornește — așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului nostru — de la necesitatea asigurării deplinei egalități între oameni, a realizării unor relații economice și sociale echitabile, care să permită fiecăruia să ducă o viață bună, începând cu accesul neîngrădit la învățătură, știință, cultură și pînă la posibilitatea participării directe la conducerea întregii societăți.

A fost subliniată importanța deosebită a Expunerii secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la Plenara lărgită a Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 1-2 iunie a.c. în analiza stadiului actual al edificării socialismului în țara noastră, a problemelor teoretice, ideologice și a activității politico-educative a partidului, evidențiindu-se în acest sens sarcinile frontului nostru ideologic pe linia cunoașterii și propagării marilor realizări obținute de poporul român în dezvoltarea socialistă, în ridicarea gradului de civilizație și bunăstare materială și spirituală.

S-a arătat rolul extrem de important al creșterii forțelor de producție, al industrializării socialiste ca și al dezvoltării celorlalte ramuri economice, care, alături de puternicul progres al agriculturii, au făcut posibilă înflorirea științei, învățămîntului și culturii, au permis realizarea unui larg cadru democratic de participare a oamenilor muncii, a întregului popor la conducerea vieții economice, sociale,

politice și culturale a țării (conf. dr. V. Ducelescu, A. Cristescu, dr. M. Uliescu).

Dezbaterea a evidențiat necesitatea abordării drepturilor omului din perspectiva activităților fundamentale ale statului, a funcțiilor acestuia — în special a celor sociale — deschizîndu-se astfel doctrinei de specialitate noi căi de investigație, de analiză a drepturilor civice, de conturare teoretică a noi drepturi fundamentale, de extindere a conținutului unora dintre drepturile consacrate deja de sistemul nostru constituțional (conf. dr. I. Muraru, C. Ionescu).

Reafirmîndu-se necesitatea perfecționării continue a democrației muncitorești socialiste, a autoconducerii și autogestunii, participanții la dezbateri au subliniat totodată — în lumina Expunerii secretarului general al Partidului la Plenara lărgită din 1-2 iunie a.c. — necesitatea clarificării raporturilor stat-cetățean, stat-societate și a drepturilor individuale văzute ca relație între individ și societate, respectiv necesitatea adecvării conținutului și a caracteristicilor dreptului de proprietate la realitățile societății noastre socialiste, relevîndu-se că proprietatea socială reprezintă un pas înainte pe linia lărgirii drepturilor omului ca posibilitate de participare directă la conducerea societății (prof. dr. doc. I. Ceterchi, dr. S. Popescu).

Abordînd problematica drepturilor omului — ca expresie a luptei ideologice dintre forțele revoluționare și progresiste, pe de o parte, și clasele exploatare și cercurile reacționare ale lumii capitaliste, pe de alta — participanții la dezbateri au relevat limitele pozițiilor ideologice occidentale care, eludînd o analiză multilaterală și în ordinea de prioritate a determinărilor proprii omului, a cerințelor de existență și afirmare specifice lui, a factorilor care mijlocesc realizarea sa sub aspectul trăsăturilor esențial-umane, ignoră de fapt complexitatea dimensională a omului ca OM, mărginindu-se a justifica o ordine socială în care omul nu este conceput ca scop, ci exclusiv ca mijloc de producere și multiplicare a profitului (dr. E. Florea, L. Văcar).

În același timp, comunicările prezentate au reliefat importanța deosebită a concepției președintelui Nicolae Ceaușescu cu privire la interdependența dintre instaurarea unei noi ordini internaționale și promovarea drepturilor omului. În acest sens, s-a subliniat că noua ordine dă expresie unor principii pentru care România, președintele ei, a militat și militează permanent: afirmarea personalității omului, a valorilor și civilizației umane, realizarea idealurilor de pace și progres, a bunăstării și fericirii. Demonstrându-se cu argumente științifice că manifestarea plenară a ființei umane nu este posibilă decât într-o lume lipsită de războaie, de dominație și relații inechitabile, într-o lume care să asigure dezvoltarea liberă și progresul economic și social oricărei națiuni, folosirea eucerinilor științei și tehnicii, schimbul nestinjenit de valori materiale și spirituale — participanții la dezbateri au relevat că este sarcina noului ordin internațional de a exclude pentru totdeauna din viața societății violarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, de a face să triumfe valorile umane (prof. dr. M. Nicolescu, prof. dr. M. Voiculescu, prof. dr. N. Ivanciu-Văleanu).

În acest sens, promovarea și respectul drepturilor omului, respectiv a „noului generații” de drepturi ale omului — dreptul la pace, la dezvoltare, dreptul la un mediu înconjurător sănătos, dreptul asupra patrimoniului comun al umanității — nu poate fi concepută în viziunea românească decât ca o relație dialectică între libertatea individului și securitatea sa materială, pe de o parte și dezvoltarea

liberă și progresul economic și social al oricărei națiuni, pe de altă (dr. D-tra Popescu, dr. I. Răduică, A. Năstase).

S-a reafirmat necesitatea edificării unei lumi în care respectul suveranității și al independenței statelor, al integrității teritoriale și al inviolabilității frontierelor, neamestecul în treburile interne, principiul cooperării și avantajului reciproc, îndeplinirea cu bună credință a obligațiilor asumate, necurgerea la forță sau la amenințarea cu forță, rezolvarea pe cale pașnică a diferendelor internaționale, egalitatea în drepturi — devenite principii ale dreptului internațional contemporan și așezate la baza relațiilor dintre state — au menirea să contribuie la crearea unui climat de pace și securitate internațională, de destindere și cooperare, altul de necesar afirmării libertății și demnității umane. În acest context, participanții la dezbateri au subliniat faptul că o opinie publică sistematic informată și educată — în spiritul convingerii că politica trebuie să slujească în primul rând necesităților umane, menținerii păcii și securității internaționale, întăririi solidarității și conlucrării pentru pace și independență națională — reprezintă unul din imperativele majore ale momentului politic pe care-l trăim, reprezintă o condiție *sine qua non* în lupta pentru înnoirea societății și a sistemului internațional, pentru înfăptuirea aspirațiilor de pace, libertate, democrație și progres ale tuturor națiunilor (prof. dr. L. Lörincz, dr. E. Ștefan).

Dan Mircea Popescu

FEMEILE RURALE ÎN SCHIMBAREA SOCIALĂ, conferință internațională, R. F. Germania, aprilie 1982

Între 27 aprilie — 8 mai 1982 a avut loc în R. F. Germania conferința internațională cu tema *Femeile rurale în schimbarea socială* din cadrul proiectului *Evoluția familiei rurale în Europa*. Conferința a fost organizată de Centrul European de Științe Sociale UNESCO de la Viena și de Universitatea din Bonn.

Lucrările conferinței s-au desfășurat în două părți: dezbateri teoretice în perioada 27—30 aprilie și călătorie de studii în sudul R. F. Germania între 2—8 mai.

La lucrările conferinței au participat, pe lângă cercetători, un număr mare de politicieni, responsabili ai unor organizații profesionale și sociale.

1. În prima parte a conferinței au fost prezentate și discutate rezultatele proiectului

de cercetare comparativă internațională *Evoluția familiei rurale în Europa* coordonat de Centrul de la Viena. La acest proiect au participat specialiști din 6 țări europene (Austria, Franța, R. F. Germania, Polonia, Suedia și Ungaria) cît și experți din alte țări și din partea unor organizații internaționale.

O parte din rezultatele proiectului (studii naționale) au fost publicate în lucrarea *Europäische Landfrauen im sozialen Wandel* (Femeile rurale din Europa în schimbarea socială), vol. I, Bonn, Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn, 1982, 600 p.

La lucrările primei părți a conferinței au participat 50 de specialiști din 20 de țări și 150 de specialiști germani (din toate institu-

tele de cercetare și de învățământ superior din domeniul științelor sociale din Germania.

Dezbaterile s-au axat pe : aspecte metodologice ale cercetărilor comparative internaționale privind situația femeii din mediul rural ; aspecte teoretice și metodologice, principalele rezultate ale cercetărilor empirice naționale pe această temă ; gradul de ocupare a femeii din mediul rural ; dublul rol al femeii rurale în profesie și în gospodărie ; situația femeii în exploatarea agricole de grup și individuale ; rolurile familiale ale femeii ; relațiile de vecinătate și rolul lor în mediul rural ; timpul liber și activitățile sociale ale femeii rurale.

Dezbaterile au evidențiat faptul că femeile rurale joacă un rol important în producția de bunuri agro-alimentare. Acest rol este mai puțin important în țările din Europa de Vest și în unitățile agricole puternic modernizate, poziția socială a femeii rurale și condițiile sale de muncă fiind diferite nu numai de la o țară la alta, dar și în cadrul aceleiași țări. S-a relevat, de asemenea, că industrializarea și urbanizarea nu joacă un rol decisiv în acest aspect, dimpotrivă, sistemul de valori culturale continuă să aibă o importanță esențială. În R. F. Germania tendința spre egalizare și echivalență a rolurilor sociale ale femeii (familial și profesional) este deosebit de importantă. În Franța, lupta femeilor pentru ameliorarea statutului profesional în agricultură a avansat rapid. În Austria a apărut o puternică tendință în favoarea participării femeii la creșterea veniturilor familiei prin intermediul ocupațiilor complementare legate de organizarea serviciilor pentru turism în cadrul propriei gospodării. În Suedia o atenție deosebită este atribuită conviețuirii soților și egalizării poziției lor în toate domeniile. În Ungaria, la nivelul opiniei populației rurale, a apărut tendința de minimizare a rezultatelor muncii femeii care în fapt îndeplinește trei roluri : în producția din cooperativele agricole de producție, în producția de pe lotul personal și în gospodăria proprie.

Concluziile teoretice și metodologice ale conferinței cit și cele ale întregului proiect vor forma obiectul celui de-al II-lea volum al publicațiilor proiectului care va apare în limba engleză la Pergamon Press în cursul acestui an.

2. Partea a doua a conferinței (2-8 mai) a constituit-o o călătorie de studii în trei landuri din sudul R.F.G. : Rheinland-Pfalz, Baden-Württemberg și Bavaria. Au participat 30 de invitați străini. Cu această ocazie s-au vizitat ferme agricole particulare, cooperative de producție agricolă, școli și spitale rurale, servicii de asistență socială și s-au dat informații asupra : structurilor agricole din regiunile vizitate, condițiilor de muncă ale agricultorilor, rezultatelor exploatarea agricole, situației femeilor și tinerilor în cadrul exploatarea agricole și în mediul rural, posibilităților de dezvoltare a colectivităților rurale, planurilor de dezvoltare economică și socială de la nivelul landurilor și comitetelor, activităților de asistență socială din mediul rural, rolului școlilor și bisericilor, rolului organizațiilor de femei.

În cadrul conferinței, ca delegat din partea țării noastre, am prezentat comunicarea *Evoluția familiei rurale în societățile industrializate din Europa*, comunicare bazată pe concluziile proiectelor de cercetare comparativă internațională *Vittorul colectivităților rurale în societățile industrializate și Diviziunea internațională a muncii în economia agro-alimentară*. De asemenea, am participat la discuții și la pregătirea unor manuscrise pentru publicare, iar prin intervențiile făcute am prezentat unele concluzii rezultate din cercetările de sociologia familiei, cit și a unor aspecte privind politica familiei în țara noastră.

Unii dintre participanții la conferință și-au exprimat intenția de a continua colaborarea în cadrul unui nou proiect de cercetare comparativă internațională. Menționăm că încă din 1980 UNESCO a adresat specialiștilor din țările europene invitația de a participa la un proiect mai larg cu tema *Familia rurală în Europa* ce va comporta două subteme : a. Evoluția demografică din mediul rural și b. Situația persoanelor în vârstă din mediul rural. Finanțarea acestui proiect va începe în acest an, coordonarea internațională fiind asigurată de Centrul de Științe Sociale de la Viena. Până în prezent și-au exprimat intenția de a participa specialiști din Franța, R. D. Germană, R. F. Germania, Iugoslavia, Polonia și Ungaria.

Ioan Mithălescu

PRIMUL CONGRES NAȚIONAL AL SOCIOLOGILOR RURALI ITALIENI, Italia, mai, 1982

În perioada 28-30 mai 1982 a avut loc la Reggio Calabria - Italia primul Congres național al sociologilor italieni, iar la Troina - Sic-

lia, în zilele de 31 mai - 2 iunie a.c. a avut loc ședința Comitetului Promotor al Societății ruralistilor din țările riverane ale mediteranei,

Primul Congres național al sociologilor rurali italieni a reunit pe toți sociologii, economiștii, politologii și specialiștii în politică socială care se ocupă de mediul rural în Italia.

Grupul de specialiști de la universitatea din Bologna, la inițiativa căruia se pare că a avut loc chiar acest prim congres național, sprijinit de grupul din Roma, ca și de cel de la Sienna, a izbutit, prin inițiativa organizării unuia Congres național, să reunească aproape pe toți marii specialiști ruraliști din cele mai importante centre universitare, laice și catolice din țară.

După deschiderea lucrărilor congresului, prin salutul rectorului universității și cuvîntul prof. Paolo Guidicini, au fost prezentate rapoartele: *Modele de dezvoltare în zonele rurale* (prof. Giampaolo Catelli), *Proprietatea agrară de grup și noi forme de conducere a exploatarei agricole* (prof. Giuseppe Barbero), *Forța de muncă ca principal factor de producție în agricultură* (prof. Corrado Barberis), *Agricultura în timp parțial și rolul muncii* (prof. Ada Cavazzani), *Aria tranziției de la rural la urban* (prof. Gilberto Antonio Marselli), *Familia agricolă și comunitatea rurală* (prof. Paolo Guidicini). Modul de dezbateri ca și abordarea problemelor în rapoarte au avut o netă orientare progresistă, făcîndu-se adesea referiri la Marx ca și la modelele sociale socialiste de dezvoltare rurală.

Tematica congresului a vizat mai ales sudul Italiei — așa-zisul mezzogiorno — al cărui caracter rural este mult mai pronunțat și unde sărăcia este mult mai vizibilă atît la orașe cît și la sate, în Sicilia constatîndu-se o exploatare mult mai dură decît pe continent.

Menționăm unele din problemele de bază abordate în rapoartele prezentate și discuțiile purtate în congres: proprietatea asupra pămîntului, criza energetică și a materiilor prime, care au dus la scumpirea produselor agricole, feminizarea și îmbătrînirea forței de muncă rurale. Datorită migrației spre urban sau chiar în afara granițelor unde tineretul italian speră într-o viață mai bună se impune intervenția factorului politic, care să sprijine financiar și politico-organizatoric modernizarea structurilor agrare rămase în urmă față de alte țări din Piața Comună și din O.C.D.E.

Problemele apărării ecobiosistemului, ale amenajării teritoriului, stabilirea și implementarea unor poli integratori în mezzogiorno, care să ofere suplimentar de lucru, pot asigura ridicarea veniturilor agricultorilor, îmbunătățind exploatarea pămîntului în sistemul familial, pe baze capitaliste, sau în regie (cu alte cuvinte schimbarea relațiilor de producție). O problemă mult discutată a fost a fenomenului migrației din urban spre rural în Italia, datorită șomajului prelungit.

În timpul lucrărilor congresului au avut loc și o serie de așa-zise „inițiative colaterale” — ședințe restrînse, scara, ale colegiilor de redacție ale unor reviste italiene, care se ocupă de lumea rurală. Astfel, pe 28 mai a avut loc ședința comitetului științific de redacție al revistei „Sociologia urbană și rurală”; pe 29 mai ședința comitetului de redacție al revistei „Formarea profesională și societatea”, în cadrul căreia am fost cooptat corespondent pentru România pe perioada următorilor patru ani.

Pe 30 mai a avut loc, ședința comitetului Promotor al Societății mediteraneene de Sociologie rurală, la care am luat parte în calitate de membru. Ședința a avut drept scop stabilirea în amănunt a ordinii de zi conform căreia urma să decurgă reuniunile de lucru ale Comitetului în zilele de 1 și 2 iunie a.e.

O altă problemă discutată a fost aceea a datei și temei Congresului Societății Mediteraneene, propunîndu-se ca, la Congresul mondial de sociologie rurală de la Budapesta care va avea loc în septembrie 1983, reprezentanții țărilor din arealul mediteranean să se prezinte în primul rînd cu ceea ce au pregătit pentru Congresul mediteranean care urmează să se țină între 26—30 iunie 1983.

Referitor la tematica Congresului Mediteranean, pentru o mai bună cunoaștere reciprocă s-a sugerat ca fiecare dintre țările participante, să prezinte și un fel de raport asupra școlilor naționale. Pentru exemplificare prof. M. Cépède — președintele Societății Mediteraneene a luat Școala din România, citîndu-l pe D. Gusti, apoi pe H. H. Stahl avînd cuvinte elogioase la adresa reprezentanților acestei școli.

Ion Berceanu

PREOCUPĂRI ACTUALE ÎN CERCETAREA SOCIOLOGICĂ DIN R. S. CECOSLOVACĂ

În perioada 2—16 martie 1982 am efectuat în cadrul schimburilor de experiență între Academia de Științe Sociale și Politice și Aca-

demia de Științe a R. S. Cehoslovace o călătorie de studii în R. S. Cehoslovacă la Institutul de filosofie și sociologie din Praga. Insti-

tutul are trei secții: secția de filosofie, secția de sociologie și o a treia în care se studiază problemele revoluției tehnico-științifice. Secția de sociologie, condusă de dr. František Charvat, cuprinde la rândul său mai multe colective de cercetare pe domeniile: structură socială, clasa muncitoare, planificare socială, mod de viață. Discuțiile cu unii cercetători din Institut, au oferit un valoros schimb de informații privind cercetarea sociologică.

Una din preocupările actuale ale cercetătorilor din R. S. Cehoslovacia o constituie studiul raportului dintre cunoașterea sociologică și practica socială. Preocuparea de a găsi soluțiile cele mai potrivite de transpunere a rezultatelor cunoașterii sociologice pe terenul practicii sociale, s-a desprins ca una dintre direcțiile principale de cercetare, atât din studiarea unor materiale recent apărute în revistele de specialitate („Sociologički časopis” și „Sociologia”) cât și din discuțiile purtate cu cercetători ai Institutului din Praga. Sociologii cehi apreciază că posibilitatea utilizării reale și eficiente a cunoașterii sociologice depinde, între altele, de soluționarea unor probleme metodologice de abordare a relației dintre teoria generală a dezvoltării sociale și concepția asupra cercetării sociologice concrete și pe stabilirea unor forme concrete de implementare a cunoașterii sociologice în activitatea de conducere. Informația sociologică extrasă prin cercetarea empirică nu poate fi introdusă direct în procesul de decizie la nivelul conducerii proceselor sociale, ci trebuie tradusă, prin intermediul teoriei sociologice generale, în termenii specifici domeniului deciziei, incluzând totodată abordări din spațiul specific altor științe sociale.

Modul de viață — un alt domeniu principal de cercetare — este abordat de un puternic colectiv al secției de sociologie condus de dr. Blanka Filipčova. Principalele teme ale acestui colectiv sînt legate de problemele teoretice ale modului de viață, probleme legate de familie, de activitatea social-economică a

femeilor, de diferențierile sociale la nivelul modului de viață în relațiile cu diferențierile la nivelul structurii sociale. Cercetătorii acestui colectiv intenționează, de asemenea, să realizeze o tipologie a modului de viață. Ipotezele de bază ale acestei cercetări ar fi: 1. modul de viață poate fi considerat ca o trăsătură specifică fiecărei clase sociale; 2. modul de viață specific fiecărei clase sau pătri sociale este mult mai diferențiat decît însăși structura respectivei clase sau pătri.

O altă temă care se află în atenția sociologilor din Praga o constituie planificarea socială. În cadrul acestei teme mari o atenție aparte este acordată analizei indicatorilor sociali pe baza cărora cercetătorii caută să desprindă tendințele majore ale dezvoltării sociale în perioada următoare. Activitatea colectivului de structură socială (condus de dr. Antonín Matejovský) se concretizează, în principal, într-o cercetare de amploare asupra dinamicii structurii sociale în R. S. Cehoslovacia, în coordonarea activității de cercetare a filialei din orașul Usti nad Labem (ale cărei preocupări sînt orientate mai mult spre planificarea socială), în cercetarea interacademică a țărilor socialiste. Problemele intelectualității din Cehoslovacia, cu referire îndeosebi la tendințele actuale ale procesului de reproducere a acestei pătri sociale, se află, de asemenea, în atenția cercetătorilor cehi.

Institutul de filosofie și sociologie din Bratislava, de curînd reorganizat, se compune în prezent din trei secții: filosofie, sociologie marxistă și istoria filosofiei și sociologiei. Secția de sociologie este condusă de dr. Robert Rosko și studiază problemele legate de structura profesională și dinamica acestei structuri la nivelul clasei muncitoare, conținutul muncii, unele aspecte legate de procesul de apropiere dintre clasa muncitoare și intelectualitatea tehnică.

Simona Rașeev

STUDIILE DE IMPACT ȘI PROMOVAREA TEHNOLOGHIILOR ADECVATE UNEI DEZVOLTĂRI BAZATE PE FORȚELE PROPRII

Atmosfera de cooperare științifică între specialiști, dialogul viu și schimbul stimulator de idei au caracterizat stagiul de trei săptămîni efectuat de dr. V. N. Vashist în luna iunie a.c. în România ca oaspete al Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie, în

cadrul Programului comun de cooperare științifică dintre Centrul internațional de metodologie a studiilor asupra viitorului și dezvoltării (CIMSVD) din România (Universitatea din București, Centrul de cercetări sociologice) și Institutul național pentru știință, tehnologie,

logie și studii asupra dezvoltării (INSTSD) din India (Consiliul cercetării științifice și industriale).

Tematica acestei cooperări, cuprinse în Programul comun de aplicare a Acordului guvernamental de cooperare în domeniul științei și tehnologiei dintre Republica Socialistă România și Republica India pe perioada 1981-1983, privește *Metodologia studiilor de impact al dezvoltării științei și tehnologiei și promovarea tehnologiilor adecvate unei dezvoltări bazate pe forțele proprii*, urmărind să dea răspunsuri la probleme specifice țărilor în curs de dezvoltare.

Proiectul inițial al realizării Programului comun de cooperare științifică dintre CINSVD și INSTSD, elaborat de partea română, cuprinde un număr de cinci obiective tematice: 1. evaluarea stadiului actual al cercetărilor în domeniul menționat; 2. elaborarea unui cadru metodologic comun pentru elaborarea studiilor de impact, adecvat contextului social-economic și de informație statistică specific țărilor în curs de dezvoltare; 3. elaborarea unor indicatori necesari în faza de estimare a studiilor de impact; 4. realizarea unor studii de caz urmărind atât testarea cadrului metodologic, cât și rezolvarea unor probleme reale din practica social-economică și tehnologică a dezvoltării celor două țări; 5. proiectarea unor acțiuni de promovare a tehnologiilor adecvate dezvoltării bazate pe forțele proprii.

Vizita oaspetelui indian a dat părților posibilitatea identificării direcțiilor comune de interes științific, conlucrarea soldându-se în final cu o definire fundamentală a ariilor concrete de colaborare, în vederea maximizării aportului fiecăreia dintre părți.

Programul intensiv de colaborare directă româno-indiană realizat cu ocazia vizitei dr. V. N. Vashist a vizat un număr de direcții de activitate bine precizate: 1. informarea reciprocă asupra stadiului cercetărilor privind tematica de cooperare, realizate de fiecare dintre cele două părți până la acest moment (partea română prezentând rezultate cu privire la cadrul metodologic, iar partea indiană — cu privire la problematica ce urmează a fi analizată cu ocazia studiului de caz în domeniul utilizării surselor noi și regenerabile de energie); 2. stabilirea elementelor comune care caracterizează perspectiva asupra dezvoltării științei și tehnologiei, promovate de cele două echipe de cercetare provenind din țări diferite, cu sisteme social-politice, sisteme de valori și evoluții social-istorice diferite, dar având aspirații și obiective comune în ceea ce privește dezvoltarea social-economică și umană; 3. stabilirea unui program de activitate rațional, cu sarcini și termene precizate pentru ambele părți, s-a concretizat

prin elaborarea unei diagrame de eşalonare a activităților*, în vederea dobândirii unor rezultate utile, atât ca progres al cercetărilor în acest domeniu, cât și ca informație relevantă pentru factorii de decizie care acționează în sistemul conducerii dezvoltării științei și tehnologiei din cele două țări.

Programul vizitei dr. V. N. Vashist a cuprins o serie de vizite la institute de cercetare și proiectare și la stații pilot cu preocupări în domeniul biotehnologiilor și valorificării surselor noi de energie precum și la unele foruri guvernamentale în domeniul științei și tehnologiei și protecției mediului înconjurător, care au permis precizarea ariei studiilor de caz ce urmează a fi întreprinse în cadrul programului comun de cooperare. Dobândirea de către dr. V. N. Vashist a unei imagini cuprinzătoare asupra nivelului dezvoltării științei și tehnologiei în România precum și identificarea unor domenii de cercetare înrudite cu tema prezentului Program comun, prezentând un mare interes științific reciproc pentru specialiștii români și indieni, ce pot fi luate în considerare în viitor ca potențiale arii de cooperare româno-indiană (utilizarea resurselor noi, regenerabile de energie, producerea de biomasă, valorificarea apelor uzate, cercetările sociale privind modalitățile de aplicare a rezultatelor științei și tehnologiei în procesele de dezvoltare etc.).

Dr. V. N. Vashist a apreciat în mod deosebit rezultatele obținute de specialiștii români cu privire la producerea de biomasă, valorificarea integrată a apelor reziduale provenind de la complexele de creștere a animalelor, cu producerea de compost, biogaz și apă pentru irigații, utilizarea biogazului drept combustibil pentru mecanizarea agriculturii etc.

Printre rezultatele și concluziile cu care s-a finalizat acest stagiul de colaborare pot fi menționate următoarele: 1. pe linia Programului comun de cooperare — un aport informațional și documentar valoros precum și inițierea unor studii de caz paralele privind utilizarea stațiilor de biogaz individuale și colective în zona rurală; 2. pe plan general — necesitatea promovării pe scară largă a studiilor de impact al dezvoltării științei și tehnologiei asupra mediului natural și dezvoltării social-economice și umane, ca instrument util în planificarea dezvoltării științei și tehnologiei. A fost elaborată o listă de teme prioritare, cu o scurtă prezentare a conținutului lor, care ar putea să facă obiectul

* Simbolurile utilizate în cadrul acestei diagrame sînt următoarele: sarcini de realizat; ⊙ sarcini realizate; + rezultate finale.

unor studii speciale de impact : 1. conservarea energiei ; 2. problema despăduririi ; 3. biomasa, ca sursă de energie și de conservare a mediului natural ; 4. tehnologiile bazate pe enzime ; 5. probleme apărute ca urmare a execuției unor proiecte ample (lacurile de acumulare, canalele navigabile etc.) cu referire mai ales la echilibrul ecologic ; 6. utilizarea apelor reziduale ; 7. chimizarea biosferei ; 8. utilizări alternative ale solului : producerea de alimente, producerea de biomasă pentru animale și în scopuri energetice, amplasamente industriale ; 9. utilizarea surselor neconvenționale de energie.

Acest început promitător atestă posibilitățile largi pe care le oferă cooperarea științifică internațională în direcții care nu se materializează neapărat prin obținerea unor componente tehnologice de tip „hardware” ci prin componente tip „software” și mai ales „orgware”, constituind unele din pilarii esențiale ale dezvoltării științei și tehnologiei în etapa actuală și cu atât mai mult în perspectiva obținerii unei noi calități a activității social-economice.

Ileana Ionescu-Sisești